

Ma prof. A. Põpik Diplomitöö  
hindamisest. 392220

Peera Kruse  
Mats. nr. 8454.

E. V.  
TARTU ÜLIKOOLI  
DIBUSTEADUSKONN

31. aug. 1939  
№ 552.  
TARTU

Arvestata diploma tõi  
4 fik 39  
H. Põpik

VEKSLIOSALEJATE VASTUTUS  
KEHTIVAS VEKSLISEADUSES.

A. A 1889

Loote ja 15. X 1939  
Eriksbergi kool

26. IX 1939

## S I S U K O R D

=====

Lk-d

Kasutatud kirjandus .....	III
Sissejuhatus .....	1

I o s a

§ 1. Vekslikohustuse tekkimine .....	3
§ 2. Vastuväiteid:	
a) kohustamatuses .....	9
b) võltsimises .....	12
c) rahatuses .....	14

II o s a

§ 3. Vastutajad vekslil järgi .....	17
a) Veksliväljatajad .....	18
1. Õigus- ja teovõime .....	18
2. Vastutus käskveksli järgi ....	25
3. Vastutus lihtveksli järgi ....	33
B) Aktseptant .....	38
C) Pealekirjutajate vastutus .....	43
1. Edasiande pealkiri. Selle juriidiline loomus .....	43
2. Pealekirjade vorm ja liigid ....	46
I. nimis- ja blankopealkiri ...	48

II Eripealkirjad: Vastutamatus-, keelu- ja järelpealkirjad .....	49
3. Regress. Regressi teostamise kord, summa, tähtajad .....	53
4. Volituspealkiri .....	56
§ 4. Vekslikäendus .....	58

--co0oo--

## KASUTATUD KIRJANDUS.

=====

1. Kehtiv Veksliseadus.
2. Prof.A.Piip - Kaubandusõigus. Tartu 1933.a.
3. Cosack - Lehrbuch des Handelsrechts.  
Stuttgart 1930, XII Auflage.
4. Staub - Deutsches Wechselgesetz.
5. Šeršenevits - Učebnik torgovogo prava.  
Moskva 1919.
6. Vender - Veksliseadus.
7. Nolcken - Ustav o vekseljah.
8. Kaminka - Očerki torgovogo prava. Peterburg 1911.
9. Balti Eraõigus.
10. Tsiviil-Kohtupidamise Seadus.
11. Kriminaalseadustik.
12. Riigikohtu otsused 1920-1938 incl.

--ooOoo--

VEKSLIOSALEJATE VASTUTUS

KEHTIVAS VEKSLISEADUSES.

S i s s e j u h a t u s .

Krediittoimingud on osutunud möödapääsematuks kaubanduslikus liikluses. Suurosa kaubanduslikke toiminguid sooritatakse krediiti. Kaasajal on nende tähtsus paisunud tohutusuureks ning areng näitab veelgi suurenevat tendentsi.

Juba antiikrahvad otsisid sellist dokumenti, mille aluseks saaks kiiresti võlavahekordi lahendada ning mis annaks tagatise dokumendiomanikule laenatu kättesaamiseks vähese vaevaga. Vekslis on need püüded leidnud väljenduse.

Vekslis tahetakse näha võlakohustust, mille alusel on vekslipidajal vastuvaidlematu õigus nõuda kiirendatud korras kas vekslitähtpäeval või ette-

näitamisel vekslivastutajailt vekslismainitud summat.

Et veksel evib kindla ning vaidlematu dokumendi loomust, seepärast võib teda lasta liiklusse ka enne tähtpäeva ning selle vastu raha saada. Igal vekslipidajal on õigus vekslit diskonteerida ning selle vastu raha saada. Seepärast arvabki Cosack, et veksel on kaasajal muutunud rahaks <sup>1)</sup>.

Muidugi ei saa seda võtta otseses mõttes, sest vekslil pole ei sundkurssi ega pole ta ka sundmaksuvahend. Kuid teatud sarnasus tal rahaga on. Võla tasumisel veksliga on samasugune efekt, nagu see oleks tasutud rahaga. Kuid ka vekslipidajale annab veksel võimaluse kergesti raha saada nii enne tähtpäeva kui ka tähtpäeval.

Veksel on käibiv väärtpaber, mis sageli täidab raha funktsioone. Cosack loeb veksel protsendituks väärtpaberiks, sest vekslipidaja saab nõuda vekslitähtpäeval vaid vekslisummat <sup>2)</sup>.

Kuna vekslis on tahetud näha sellist kindlat

---

1) Cosack - Lehrbuch des Handelsrechts. Stuttgart, 1930, lk.182.  
2) Ibid., lk.181.

ning vastuvaidlematut võladokumenti, siis on ka arusaadav, et vekslisosalejate vastutus peab olema teistsugune kui see on tavaliste võlakohustuste man. Nii see ongi.

Vekslikohustus on karm kohustus. Kes enda allkirja või pealkirja vekslile on andnud, vastutab vaidlematult vekslit tasumise eest. Erandlikult võidakse vastutusest vabaneda seaduses otseselt mainitud juhtudel. Kõik kahtlased olukorrad tulevad tõlgendada vastutuse kasuks.

### § 1. Vekslikohustuse tekkinimine.

Eelkõige tuleb lahendada küsimus, millisest momendist tekib vekslkohustus, sest sellega on seonduvad vekslisosalejate vastutus. Nii kaua, kui vekslkohustus pole tekkinud, ei saa juttu olla ka vastutusest.

Vekslikohustuse tekkimises on teoorias kehtele pääsenud kaks päämist vaadet: 1) leppe-

teooria ja 2) ühekülgse tahte teooria<sup>3)</sup>.  
Leppeteeooria loeb vekslkohustuse tekkinuks sellest momendist, kui see on üle antud ning vastu võetud. Ta nõuab veksliperfektsiooniks nii üleandja kui ka vastuvõtja tahtest.

Ühekülgse tahte teooria eeldab vaid ühe poole tahte olelust. Ta liigineb omakorda veel kaheks: 1) kreatsiooniteooria ja 2) emissiooniteooriaks. Kreatsiooniteooria järgi oleks veksel kehtiv juba ta täitmise momendist alates. See, mil viisil ta käibesse satub, ei evi üldse mingit tähendust. Selle teooria järgi peaks iga vekslisaleja vastutama ka varastatud vekslieest, kuna selle teooria järgi on vekslkohustuse tekkimise olmaks vaid selle täitmine.

Teine, s.o. emissiooniteooria, nõuab, et veksel oleks veksliväljajataja poolt käiku lastud. Vastuvõtt esimese omandaja poolt pole oluline.

Kehtiv veksliseadus ei rakenda ühtegi eel-

---

3) Prof. Piip - Kaubandusõigus. Tartu 1933, lk. 238.

mainitud teooriaist puhtal kujul. Veksliseaduse §§ 16,17,40 ja 77 ilmneb, et hääuskliku vekslipidaja suhtes pole oluline, mil viisil veksel käibesse sattus, kas eelmise vekslipidaja soovil või selleta. On tähtis vaid, et veksel vastaks seadusnõuetele.

Vekslipidaja ei muutu halbusklikuks ka siis, kui ta pärast vekslit omandamist saab teada, et veksel oli makstuseta <sup>4)</sup>. Kuid kui veksel ei vasta edasiande suhtes seadusnõuetele, siis ei saa vekslipidajat lugeda hääusklikuks valduriks, sest VS § 40 alusel pole vekslipidaja kohustatud kontrollima allkirjade ehtsust, küll aga indosantide rea korrapärasust.

Kui veksel on sattunud käibesse veksliväljaja või eelmise pealekirjutaja tahteta ning vekslipidaja on selles teadlik, võib vekslisoleja end kaitseda vastava väitega. Mainitud väidet saadakse esitada vaid vahenditute suhete pu-

---

4) Võrdle prof.Kaminka - Vekslisead.4.väljaanne, lk.87.

hul vekslipidaja ja vastutaja vahel (VS § 17,19). Vahendliikkude suhete puhul pole lubatud vastuvaidluste esitamine.

Selline vaatekoht osutub paratamatuks, kui arvestada nende sihtidega, mida veksel tahab taotleda. Lubades tuua igasuguseid vastuvaidlusi ning väiteid, kaotaks veksel oma karmi loomujoon ning läheneks tavalisele võlakohustusele, mis pole suuteline täitma vekslifunktsioone.

Üldiselt tekib vekslkohustus veksliväljamisega. Sootuks teine lugu on garantiiveksliga. Garantiiveksel pole abstraktne võlakohustus, vaid konkreetne. Tema kehtivuseks on vaja causa olemust<sup>5)</sup>. Nii tuleb garantiiveksli juures vekslitekkemomendiks lugeda causa saabumise momenti, mitte aga veksliväljamist. Garantiiveksel on otseses seoses causast ning hagemise korral peab näidatama, et causa on saabunud.

Muidugi peab vekslit nähtuma, et tegemist

---

5) Prof. Piip- op.cit., lk.239, 266. Riigikohtu Ts. osak.otsus. 82-1929.a.

on garantiiveksliga. Kui vekslit seda ei nähtu ning garantiiveksel satub hääuskliku vekslivalduri kätte, ei saa veksliaandja vabaneda vastutusest, kuigi ta tõendab, et veksel oli antud garantiiks ning need olmad, saabudes oleks saanud veksel käiku lasta, pole veel saabunud. Sellise vekslieest lasub vastutus igal veksliaandjalejal. Kuid neil jääb hagiõigus tavalises tsiviilkorras selle vastu, kes laskis vekslie põhjustult käibesse. Pääle selle võidakse garantiiveksli käibelelaskjat karistada kriminaalkorras<sup>6)</sup>.

Keerukam on küsimus, millisest momendist tekib vekslie kohustus blankovekslite man, kas vekslie väljamise momendist või sellest alates, kui veksliepidaja selle täidab. Praktilist tähtsust evib küsimus sel korral, kui vekslieväljaja sureb või minetab teovõime enne täitmist vekslie tekstiga. Vene senat asus seisukohale, et kui veksel täidetakse tekstiga pärast vekslieandja surma või teovõime minetamist, on selline doku-

---

6) Kriminaalseadustik § 577.

ment kehtetu. Ta ei oma ei vekslit ega ka tavali-  
lise võladokumendi jõudu <sup>7)</sup>. Senat luges blanko-  
veksli tekkemomendiks vekslit täitmist vekslit-  
tekstiga, mitte aga selle väljamist. Sest muidu  
poleks mõeldav, et kohustus, mis tekkis vekslit  
andmisega, oleks võinud muutuda hiljem kehtetuks.

Kehtivas veksliseaduses see küsimus ei  
võiks lahkarvamusi tekitada, sest siin pole teh-  
tud mingisuguseid erandeid blankoveksli suhtes.  
Endise VS § 14 mainis, et veksliplangil pole  
veksli jõudu, kuni see pole täidetud vastavalt  
vekslinõuetele. Sellele toetuski Senat, asudes  
eelmainitud vaatekohale.

Meie kohtupraktis, samuti ka Saksa oma,  
püsib seisukohal, et blankovekslite puhul tekib  
vekslisuhe ikka blankoveksli väljamise momendist,  
mitte aga selle täitmisest vekslitekstiga. Täit-  
mise momendist alates avaneb vekslipidajal vaid  
võimalus omi õigusi teostada vekslit järgi, mis  
tekinud vekslit väljamisega.

---

7) Vene Senati tsiv.dep.otsus nr.7077-1910.a.

Kehtiva VS § 2 ja 76 mainivad, et dokument, mis ei vasta vekslinõuetele, pole veksel. Neist sättest ei saa kuidagi teha järeldusi blankovekslite suhtes. Mainitud paragrafsätivad vaid seda küsimust, milliste rekvisiitide olemus on aktiil vajalik, et seda lugeda veksluks. Blankovekselt tuleb normeerida VS § 10 alusel, mis määrab, et kuigi vekslipidaja pole blankovekselt täitnud vastavalt kokkuleppele, ei saa seda kasutada vaidena vekslipidaja vastu. Selle vaidluse esitamine on lubatud üksnes haldusliku vekslipidaja suhtes.

§ 2. V a s t u v ä i t e i d :

a) kohustamatuses.

Nagu eelpool mainisin, evib veksel karmi võlasuhte loomujoont, kuna muidu ta poleks suutnud täita oma ülesannet. Seepärast pole lubatud vekslil man esitada kõiki neid vaidlusi ning väiteid, mida võidakse kasutada tavaliste võlakohus-

tuste puhul. Kehtiv Veksliseadus tõstab veelgi rohkem esile vekslit kui karmi ning formaalse dokumendi loomust.

Endise VS § 33 lubas vahenditute suhete korral esitada igasuguseid vaidlusi. Kehtiva VS § 17 lubab vaidlusi tuua vaid sel juhul, kui vekslipidaja vekslit omandamisel on teadvalt toimunud võlgniku kahjuks, s.o. halbuskliku vekslipidaja suhtes.

Üldse võidakse vekslit juures tuua vaid neid vastuväiteid, mis põhinevad veksliseaduse eeskirjadel ja vastutaja ja halbuskliku vekslivalduri vahenditutel suhetel. See seisukoht on rakendamist leidnud ka rea Euroopa riikide seadusandlustes, nagu Saksa, Itaalia, Šveitsi jt.

Vastuvaidlusi, mis vekslit juures lubatakse kasutada, võime liigitada kolmeks: 1) vaidlus kohustamatuses, võltsimises ja rahatuses.

Kohustamatus võib olla nii objektiivseil kui ka subjektiivseil põhjusil. Objektiivseil asioludel on veksel kehtetu, kui see on antud

keelatud mängust tekkinud võla katteks või keelatud mängu sooritamiseks (BES §4344). Edasi on kehtetud ka vekslid, mis antud kõrtsivõlgade katteks<sup>8)</sup>. Kuid, kui säärased vekslid satuvad kolmandate hääusklikkude vekslivaldurite kätte, ei saada eelmainitud väitega kaitseda, et veksel on antud kõrtsivõlaks või lubamatust mängust tekkinud võla katteks.

Kui vekslile on hangitud kellegi all- või pealkiri kas pettuse, surve või mõne muu seadusvastase teo järelmina, ei kaasuta selline all- või pealkiri tema andjale kohustust vekslit järgi. Kuigi VS § 40 ja 77 alusel pole vekslipidaja kohustatud kontrollima allkirjade ehtsust, ei saaks siiski vekslisalejat vastutavaks teha, kui ta allkiri on hangitud vekslile seadusvastase teo toimetel. Säärasel korral jääks vekslipidajale õigus hageda tsiviilkorras kahjutasu sellelt, kes allkirja hankis vekslile seadusvastase käitumisega. Vekslit järgi surveavaldajalt või pet-

---

8) Piip - op.cit., lk.265.

jalt hageda muidugi ei saa, sest tema allkirja ei leidu vekslil.

Subjektiiivseil asioludel esineb kohustamatus, kui vekslile on andnud all- või pealkirja isik, kel puudus vekslil õigus ja teovõime, nagu allealine, pillaja jne.

b) Võltsimine.

Vekslil järgi vastutavad need, kelle all- või pealkirjad leiduvad vekslil. Kui kellegi allkiri on vekslil võltsitud, ei järgne sellest talle mingisugust vastutust. Samuti ei teki vekslil kohustust võltsija ja vekslilipidaja vahel, sest võltsija allkirja pole vekslil. Võltsija ja vekslilipidaja vahekorrad tulevad lahendada tsiviilseaduste alusel.

Keerukam on küsimus, mida vekslilivõltsimise all mõelda. Kas võltsimiseks saab lugeda ainult all- või pealkirjade võltsimist või on võltsimine ka see, kui parandatakse või muudetakse teisi vekslilirekvisiite, näiteks summat, tähtaega jne. Milline efekt kaasub sellega? Kui näiteks, kir-

jutab ruumi olelusel mõni vekslipidajaist  
vekslisummale ette tuhat, sada jne., muutes  
sellega vekslit suuremaks, kui see tegelikult  
oli. Kuis vastutavad sel korral vekslipidajad?

Kui parandatud on ainult numbritega sum-  
mat, kuid sõnuse väljendatud summa on muutmatu,  
on küsimuse lahendamine lihtne. Sel puhul tuleb  
vastutust võtta sõnuse väljendatud summa ulatu-  
ses (VS § 6). On aga ümber korraldatud kirju-  
tatud summa või on mõlemad parandatud, on kü-  
simus keerukam.

Siin tuleks asuda seisukohale, et kui  
vekslipidaja on neis asjades teadlik, ei  
peaks olema takistust vastuvaidlemiseks. On  
aga vekslipidaja hääs usus omandanud vekslit  
ning normaalse hoole juures pole võltsimine  
summas, tähtajas või mõnes muus rekvisiidis  
kindlakstehtav, peaks sellise vekslit eest  
vastutus olema tavaline (VS § 17,19), Vastu-  
tajail jääb võltsija vastu hagiõigus üldtsi-  
viil korras.

Mainitud seisukoha väljendab ka VS § 10, mis annab hääusklikule valdurile vekslis suhtes kõik õigused, mis üldse võivad vekslit järgne- da ka sel korral, kuigi veksel on täiendatud hiljem kokkuleppe vastaselt, mis oli eelmiste vastutajate vahel.

Kehtiv Veksliseadus püüab kindlustada hää- usklikule vekslipidajale võimalikult kõiki neid õigusi, mida üldse veksel endaga kaasutab. Kui selle tagajärjel tekib mõnele vekslisalejale seaduspäratu kahju, tuleb see lahendada tsiviil- korras.

### c) Rahatus.

Rahatus on vaele, mida esineb kõige rohkem vekslis lii kluses. Elus osutub väga palju juhte, kus väljatakse küll veksel, kuid raha selle vas- tu pole saadud.

Tekib küsimus, mil viisil ja kelle suhtes võidakse rahatuse küsimuses vastuvaidlust tõsta? Kui lubada rahatuse vaidlust tõsta iga vekslis- pidaja vastu ning sooritada seda iga võimaliku

tõendvahendiga, kaotaks veksel oma karmi loomujoone ning läheneks tavalisele võlakohustusele. See vaadend ristuks ka Veksliseaduse sisuga. Et säilitada vekslit kui karmi võladokumendi loomujoont, seepärast pole lubatud esineda rahatuse vaidlusega igal ajal.

Endise VS § 33 järgi võis rahatuse vaidlust tõsta vahenditute suhete puhul. Sellest väljudes tunnustas viimati Riigikohus, et vahenditute suhete puhul on rahatuse vaidluse esitamine igäühe vastu kohuslik. Vene kohtupraktis nõudis, et rahatust saab tõendada vaid kirjalikkude dokumentidega ning ainult esimese omandaja vastu.

Kehtiva veksliseaduse järgi ei saada rahatuse valet tõusetada ka vahenditute suhete puhul. See on mõeldav vaid siis, kui vekslipidaja on vekslit omandamisel olnud in mala fide, toimides vastutaja kahjuks (VS § 17,77). Rahatuse vaidlus on kehtivas veksliseaduses muutunud, võrreldes endise seadusega, kitsamaks. Seda lubatakse esitada halbuskliku vekslivalduri vastu.

Milliste tõenditega tuleb rahatust tõendada, oleneb kohtupraktisest. Näib, et kehtiva

VS sisu kohaselt ei saaks küll nõuda, et rahatust peaks tõendatama vaid kirjalikkude dokumentidega. Rahatuse vaidluse puhul tuleb päämiselt tõendada halba vekslivalduri halba usku, mille ta ei saagi rahatuse vaidlust esineda. Halba usku aga ei vajatse tõendada kirjalikkude dokumentidega.

Siin tekib aga veel küsimus, kas vekslipidajalt tuleb hädä usku nõuda kogu aja vältel või piisab sellest, kui see esines vaid vekslimomendamisel. VS § 16 lõpust ilmneb, et hädä usklikuks vekslivalduriks tuleb lugeda ikka seda, kes omandas vekslit hädä usus. Seega tuleb hädä usku nõuda vekslipidajalt vaid vekslimomendamisel. Mala fides superveniens non nocet. Kui vekslipidaja muutub halbusklikuks pärast vekslit üleandmist, tuleb säärast vekslipidajat lugeda ikka hädä usklikuks.

§ 3. V a s t u t a j a d v e k s l i  
j ä r g i .

Veksli järgi lasub vastutus kõikidel nendel, kes on andnud vekslile oma allkirja kas veksliväljatajana, aktseptijana, pealekirjutajana või käendajana. Kõik mainitud isikud vastutavad solidaarselt terve vekslisumma eest. Ainult käendaja võib kehtiva Veksliseaduse alusel vastutada vaid osalises suuruses, kui teeb selleks vekslile vastava märkuse (VS § 30). Teiste veksliosalejate suhtes pole see lubatud.

Veksliosalejate vastutus on veelgi suurem, kui tavaliste solidaarsete kohustuste puhul. Siin ei lubata esitada mingisuguseid mööndusi, nagu: beneficium divisionist, benef.exursionist ega teisi, mis mõne solidaarse kohustuse puhul on rakendatavad.

Veksliosaleja vastutust ei kergenda ka see asiolu, kui vekslilandja või mõne eelkäija allkiri on vekslil võltsitud või antud isikute poolt, kel seaduse järgi puudus õigus kohustada

veksli järgi. Need, kelle all- või pealkirjad on vekslil ehtsad, vastutavad terve vekslisumma eest.

a) V e k s l i v ä l j a t a j a d .

1) Õigus-ja teovõime.

Veksliväljataja on isik, kelle allkiri leidub vekslil esiküljel. Tema on esimene vekslisuhustuse looja. Esimene vekslisuhe tekib vekslisuhustaja ja esimese omandaja vahel.

Belkõige katsume selgitada, kes võib kehtiva VS järgi olla veksliväljatajaks. Sellest sõltub ka ta vastutus. Sest kes ei saa seaduse järgi kohustuda vekslil järgi, ei saa olla ka vastutav vekslil eest.

Endise VS § 2 määras, et vekslil järgi võivad kohustuda kõik need, kellel seadus pole keelanud võtta endale võlakohustusi. See paragr. ei määratlenud neid, kes said vekslilid väljatada. Vekslisuhustaja õigus-ja teovõime tuli lahendada ikka teiste seaduste alusel. Kehtivas Veksliseaduses üldse pole mainitud, kes võib olla vekslil

väljatajaks. Ainult konfliktnormide osas on mõningaid sätteid välismaalasest veksliaandja kohta.

Veksliaandja ja ka teiste veksliaandjate õigus- ja teovõime tuleb lahendada eestkätt BES alusel. Neil, kel BES lubab luua võlakohustusi, on võimalik ka vekslid anda ning nende järgi kohustuda. Kõik kitsendused, mida BES mainib, on kehtivad ka vekslis suhtes.

Isikud, kes alla 20 a. vanad, ei saa võtta endale vekslis kohustusi. Kuid välismaalaste puhul see võib osutuda võimalikuks. VS § 95 alusel tuleb välismaalase teovõime lahendada lex patriae järgi. Kui kodumaa seadus annab võimaluse vekslit väljastada ka enne 20 aasta saabumist, on selline veksel meil täiesti kehtiv. Kuid kui isik omamaa seaduse järgi ei saaks vekslit väljastada, aga meie seadused ei tee takistusi, tuleb ka säärast vekslit meil kehtivaks lugeda (VS § 95).

Vekslis väljamisõigus võib tekkida ka varem 20 aasta saabumist, kui kohtuotsusega tun-

nustatakse isik täisealiseks. See instituut on juurdunud vanast Rooma õigusest, kus seda tunti *veniae aetatis* nime all. 18-aastaseks saades võidakse isik tunnustada täisealiseks. BES § 271 järgi evib säärane isik täisealise õigused, järelilikult ka õiguse kohustuda vekslit järgi.

Keerukam on küsimus vanemate hooldusall olevate täisealiste isikute suhtes, kes omavad küll vara, kuid see pole eraldatud isa varast. Säärane isik võib küll väljatada vekslit, kuid kas vekslitpidaja saab suunata nõudeid sellele varale, pole seaduses lahendamist leidnud.

BES § 223 lubab suunata nõudeid võimuall olevate täisealiste varale, kuid need nõuded peavad olema tekkinud *ex lege*. *Ex contractu* nõuete suhtes tuleb asuda seisukohale, et ja neid saab suunata võimuall oleva täisealise varale. BES § 236 annab täisealisele lapsele võimaluse oma erivara isalt välja nõuda ning sellega käituda oma soovi kohaselt. Seepärast ei peaks vekslitpidajal olema mingisuguseid takistusi vara eraldamiseks ning sellele nõuete suunamiseks.

Veksleid ei saa väljatada isikud, kes hoolduse all kas tervisrikke, pillamise või mõne muud efekti tõttu. Nende eest väljatavad veksleid hooldajad. Tummadele ja kurttummadele ei keela BES väljatada veksleid. Seadusandlus on lähtunud siin eeldusest, et nii tummad kui ka kurttummad on suutelised oma tahet juhtima normaalselt. Seega pole neil keelatud vekslite järgi kohustumine.

Kitsendatud on ka abielunaiste õigus vekslite väljastamisel.

Juhul, kui abielupoolte vahel on rakendamist leidnud varalahusussüsteem, pole naisel mingeid kitsendusi oma erivaraga käitumiseks. Iseseisva vara piires võib ta vabalt kohustuda vekslite järgi mingi kitsenduseta. Mehelt mingisugust nõusolekut vaja pole. Kui aga abielupoolte vahel pole vara lahusust, vajavad võlakohustused, mis naise poolt väljatatud, mehe nõusolekut. Naise kohustused on kehtivad ning mehele siduvad, kui need on sooritatud härmise häda sunnil või kui see on seaduses otse ette nähtud.

Need kohustused, kus on vaja mehe nõusolekut, kuid see puudub, pole absoluutselt kehtetud, vaid muutuvad naturaalkohustusteks. Niipea, kui abielu lõpeb või naisele tekib erivara, võidakse sissenõudmine suunata sellele.

Abielunaise poolt väljatatud veksleid tuleb lugeda kehtivaiks, kui naisel on erivara, lahus mehe omast, kui vekslkohustus on võetud hädapärast võla tagajärjel, näiteks hädavajalikud toitained pere ülalpidamiseks jne. või kui see seaduses otse on ette nähtud.

Viimasel ajal on kohus lugenud meest vastutavaks ka säärase vekslieest, mille väljatanud naine ei häda pärast ega ka mehe teadmisel, kui naisel oli hää usk vekslie andmisel, et mees selle kindlasti tasub. Nii on kohtipraktis loonud võimaluse väljatada abielunaiseel veksleid ka väljaspool võtmevõimu ulatust.

Sarnane seisukoht on elupärane ning vastab majandusliku ja ühiskondliku käibingule. Kehtiva eraõiguse järgi on naise varaõiguslik teotsemisfäär (võtmevõim) võrdlemisi kitsas

ega vasta kaasaegsele elulule. Ei saa ju alati nõuda, et naisel oleks igapäevasteks toiminguteks mehe nõusolek. Kuid ei saa ka oletada, et naisel puudub mehe nõusolek, kui ta käitub oma jõukuse piires. Seepärast tuleks kõik säärased vekslid, mis antud abielunaise poolt, kui naisel oli hää usk veksli väljatamisel, et mees selle tasub, lugeda kehtivaks ning mehele kohuslikuks.

Tsiviilseaduse eelnõu § 268 määrab, et kumbki abikaasa kohustab ka teist oma toimingutega, mis sõlmitakse igapäevaseks majapidamiseks või laste kasvatamiseks. Teine pool võib kohustusest vabaneda üksnes siis, kui toimingu sõlmija pool oli teadlik, et see vajalik pole üldmainitud otstarbeks, s.o. oli in mala fidei, või raske hooletuse läbi ei teadnud seda.

Niikaua, kuni pole tõendatud, et üks abikaasadest sõlmis toimingu, olles in mala fidei, või oli teadmatuses raske hooletuse toime, eeldatakse teise abielupoole kohustust.

Uus eelnõu on tunduvalt laiendanud naiste

tegevussfääri toimingute sõlmimisel võrreldes sellega, mis esineb BES. Sarnane seisukoht on kooskõlas ka kehtiva abieluseaduse sisuga, mis kohtleb abielupooli üheväärsena. Ka osutub see elupärasemaks ning vastab kaasaegseile elunõudele, kus sageli ei esine abielunaine mitte ainult perenaitsena, vaid teotseb kõrvuti mehega väga mitmel alal.

Veksleid võivad väljatada ühistel alustel füüsiliste isikutega ka juriidilised isikud. Kaubandusõiguse alusel on õigus veksleid väljatada nii täis- kui ka usaldusühingutel, keda küll kehtiv seadus ei loe juriidilisteks isikuteks.

Kaasajal on vekslite õigus- ja teovõime laialatuslik. Ta laiub kõikidele õigussubjektidele, välja arvatud mõned üksikud, keda seadusandlus ei loe võimelisteks normaalselt oma varaga käituma. Aga ajaloo vältel on see õigus olnud hulga kitsam. Varemalt puudus õigus veksleid väljatada vürstidel, magistraatidel, vaimulikkudel,

sõjaväelastel, talupoegadel, naistel jne. Kitsendus oli tingitud peamiselt sellest, et varemalt oli õigus vekslkohuslast, kui ta vekslit ei lunastanud, vahistada. Aeg-ajalt hakkavad need kitsendused kaduma. Seoses sellega hakkab laienema ka veksliväljajate ring. Endine Vene vekslioigus keelas vekslid väljatada sõjaväelastel, vaimulikkudel jt. See keeld minetas oma kehtejõu 1920.a. seisuste kaotamise seadusega, sest nii sõjaväelastel kui ka vaimulikkudel oli kui seisustel keelatud veksliaidmine. Enne 1906.aastat polnud õigust vekslid anda ka talupoegadel, mil nende suhtes kitsendus kaotati.

## 2) Vastutus käskveksli järgi.

Kehtiva VS järgi võib vekslit väljatada nii üks kui ka mitu isikut. Viimasel juhul vastutab iga veksliväljajaja terve vekslisumma eest, sest vekslis tahetakse näha objektiivselt jagamatut kohustust. Veksliväljajajail pole kunagi

õigust taotlema beneficium divisionist. Ka sel juhul, kui vastav märkus peakski vekslil leiduma, ei eviks see mingit tähtsust. Säärasele märkusele tuleks vaadata nagu seda ei olekski olemas.

Endise VS § 10 otse mainis expressis verbis, et vekslisummat ei saa killustada mitme andja vahel. Kehtiv veksliseadus seda otse ei maini. Kuid VS § 47 määrab, et vekslisalejate vastutus on solidaarne. Vekslivaldaja võib esitada nõude kas ühe, mitme või kõikide vastu, hoolimata vastutuse järjekorrast. Edasi lubab VS § 48 nõuda igalt eelmainitult tervet vekslisummat, protsente, kulusid jne. Neist seaduse sättest järgneb, et iga veksliaandja vastutab ikka terve vekslisumma eest. Pole mõeldav, et mitme veksliaandja puhul saadakse rakendada beneficium divisionist või mõnda teist soodustust.

Juhul, kui mõni mitmest veksliaandjast ei vastuta kas alleasuse tõttu või mõnel muul põhjusel, vastutavad ülejäänud terve vekslisumma eest (VS § 7).

Veksliandja, kes tasus kaaslaste eest vekslit, on õigustatud pöörduma maksunõudega teiste vastu. VS § 49 ja 77 nähtub, nagu võiks veksliaandjad omavahelisi vahetõude õiendada veksliseaduse alusel. Kuid seda seisukohta ei saa pooldada.

Vekslikohustus ei teki mitte sellest momendist, kui sellele alla kirjutatakse, vaid sellest alates, kui see käibesse lastakse. Allkirjade andmisega vekslile vekslit väljajätajana ei looda vekslitkohustust. Seepärast ei tule regressi mitme veksliaandja vahel sooritada mitte vekslitõiguse, vaid üldtsiviilnormide alusel. Endise vekslitõiguse kehtivuse ajal oli see seisukoht pooldamist leidnud Senati otsustes, hiljem ka Riigikohtu tegeluses.

Trassant ehk veksliaandja on vastutav nii vekslit aktsepteerimise kui ka lunastamise eest. Vekslitpidaja võib teostada regressitõigust veksliaandja vastu maksutähtpäeval, kui veksel pole lunastatud. Ootamata maksutähtpäeva võib vekslitpidaja suunata regressitõude veksliaandja vastu,

kui: 1) veksel on jäetud aktseptimata kas terve-  
velt või osaliselt, 2) kui trassaat küll vekslit  
aktseptinud, kuid lõpetanud maksmise või kui ta  
vara kohta on avatud konkurss, akkordatsioon  
või administratsioon; 3) kui aktseptimisele  
mittekuuluva trassandi vara kohta on avatud  
konkurss; administratsioon või akkordatsioon  
(VS § 43).

Selleks et teostada regressi enne maksu-  
tähtpäeva trassandi vastu, peab veksel protesti-  
tama mitteaktseptimises (VS § 44). Protesti  
mittelunastamises pole vaja teha, nagu nõudis  
endine veksliseadus. Selleks, et teostada re-  
gressi veksliaandja (trassandi) vastu, on kül-  
lalt, kui veksel on protestitud mitteaktsepti-  
mises.

Kuid on võimalik regressi teostada ka pro-  
testita, kui trassant on vekslile märkinud  
klausli "protestita regress" või mõne teise  
samasisulise klausli. Säärase klausli puhul  
pole vaja vekslit ametlikult protestida. Enne  
regressi teostamist peabaga vekslipidaja esi-  
tama teate veksliaandjale.

Kui vastav klausel on kirjutatud veksliaandja poolt, evib see kehtejõudu kõigi vekslisosalejate suhtes. Klauslid aga, mis kirjutatud indossantide, käendajate jt. poolt, on kehtivad vaid nende suhtes, kes vastava klausli sisendas (VS § 46).

Trassant vastutab nii veksliaktseptimise kui ka lunastamise eest. Tal on võimalik vabaneda vastutusest aktseptimise eest, kui sidendab vekslile vastava märkuse. Vekslilunastamise eest ei saa aga ta kunagi vabaneda. Kõiki märkusi, mille sihiks on trassandi vabastamine vastutusest, tuleb lugeda mittekirjutatuks (VS § 39).

Veksliväljamise juures võidakse kasutada ka mandaatinstituuti. Kuid selleks, et väljatada vekseid voliniku kaudu, peab volinikul olema vastav volitus. Muidu loetakse veksel antuks voliniku nimel ning kogu vastutus vekslil järgi lastub volinikul üksinda.

Siin võib tõuseleda küsimus, milline peab

olema volitus vekslit väljatamiseks. Kas piisab, näiteks, üldvolitusest või peab olema mõni teine erivolitus. Kaubandusliku volikirja puhul ei tohiks olla kahtlust, et volinikul peaks vekslit andmiseks olema erivolitus. On ju kaubanduslikus käibes vekslitandmine paratamatu ning voliniku ülesannete hulgas möödapääsematu. Kuid tavalises tsiviilkäibes peaks üldvolitusest jätkuma vekslit andmiseks. Annab ju üldvolituse instituut volitajale võimaluse võlga teha ega määra ära võla viisi, siis järgneb sellest, et volinikust oleneb, millise võlasuhte ta loob, kas vekslitõigusliku või tavalise tsiviilõigusliku. Isegi sel puhul vastutab volitaja voliniku poolt väljatatud vekslit eest, kui volinikul oli omavahelise leppega keelatud vekslitandmine, millest kolmandad polnud teadlikud.

Laevakaptenil pole vaja erivolitust, kui ta vältatab vekslit botmeriilaenu tehes, sest selle laenu tegemine kuulub seaduse alusel laevakapteni pädevusse. Aga säärase vekslitega hagedes peab näidatama, et laen on tehtud laeva-

remondiks. Muidu ei saa laevaomanikku lugeda vastutavaks vekslis eest.

Volinikei saa aga kunagi väljatada vekslit, mis looks vekslisuhte volitajaga, sest vekslisuhe eeldab kahe kontrahendi olelust. Siin aga seda pole, sest volinik on vaid volitaja esindaja, mitte iseseisev õigussubjekt. Seepärast pole mõeldav nende vahel vekslisuhte loomine. Küll võib nende vahel vekslisuhe tekkida väljaspool volitust.

#### Summa.

Veksliandja vastutab eestkätt selle summa ulatuses, mis vekslis mainitud. Kuid kui ta ei lunasta vekslit tähtpäevaks, lisanduvad algsummale protesti- ja teatamiskulud, 6% arvates vekslit tähtpäevast kuni tasumiseni, 1/3% vekslitasu ja kohtukulud (VS § 48). Iga vekslipidaja, kes tasus vekslit, võib hageda eelmistelt summat, mille ise tasus, 6% arvates tasumispäevast, kõik sissenõudmisega seondatud kulud ja 1/3% vekslitasu summalt, mille maksis eelmisele pidajale.

Kui regress on toimunud mitme indossandi vahel, võib vekslipidaja vastutus õige suureks paisuda lisakulude arvel.

Trassandil on võimalus vabaneda protestikuludest regressil. Sel juhul ta peab vekslile tegema vastava märkuse: "kuludeta regress" (VS § 48). Säärase klausli olemusel pole vekslipidajal vaja vekslit esitada protestimiseks ei aktseptimatajätmise ega ka mittelunastamise korral. Kui siiski vekslipidaja laseb teha protestimärkuse vekslile, kanduvad kulud üksi temale, mis protestiga on seonduvad (VS § 48). Kui tegemist on pöördveksliga, saadakse nõuda lisaks eelmistele kuludele veel kurtaaži ja tempelmaksukulud pöördvekslilt.

#### Tähtaeg.

Trassandi vastutus vekslivaldaja ees vältab 1 aasta. Tähtaega tuleb arvata kas protestiakti koostamisest, kui see on toimunud, või maksutähtpäevast, kui vekslil on märkus "regress kuludeta" (VS § 70, lg. 2, ja 77). Kui aga vekslil

järgi nõuab indossant, kes vekslit lunastas, aegub säärane taotlus 6 kuu möödudes, arvates vekslit lunastamispäevast.

Pärast mainitud tähtaega ei saa enam nõuetega esineda trassandi vastu.

Tähtaegade kulgemine võib küll katkeda, kuid kunagi ei saa peatuda (VS § 71). Aegumise katkestus evib kehtejõudu vaid selle vekslitokohuslase vastu, kelle suhtes on ilmnenud olmus, mis katkestab aegumise. Teised vekslitokohused sellele toetuda ei saa.

### 3) Vastutus lihtveksli järgi.

Lihtveksli väljataja vastutab vekslit lunastamise eest üldjoontes samadel alustel nagu käskvekslilgi väljataja ehk trassant. Veksliandja vastutus kestab kolm aastat arvates maksutähtpäevast.

Kui veksel jääb protestimata või protestitud vekslit järgi on möödunud 3 aastat arvates maksutähtpäevast, ei kustu säärase vekslit järgi vekslitandja vastutus. Temalt võidakse hageda veel

kolme aasta kestel summat, mille varal ta on rikastunud (VS § 88). Kuid rikastumist ei saa enam nõuda sundkorras, vaid tavalises hagikorras. Siin peab hageja tõendama, et vekслиandja on rikastunud selle toimetel, et tal ei tulnud vekslit lunastada. Kui aga on tegemist sõbra-veksliga, kus veksliväljaja pole saanud vekslit andes mingisugust ekvivalenti, ei saa temalt ka midagi hageda õiguspäratu rikastumise alusel.

Rikastumise ulatus ja alus tuleb määratleda üldtsiviilnormide alusel (BES §§ 3734-3736). Siinei saa hageda enam 1/3% vekslitasu ega protsente veksli tähtpäevast. On võimalik vaid hageda summat, mille võrra on vekслиandja rikastunud, ja 6% arvates hagi esitamisest.

Rikastumise tõendamisel võib tekkida küsimus, kas peab tõendama vekslivaldur, et vekслиandja on rikastunud, või tuleb seda presumeerida niikaua kuni vekslipidaja pole tõendanud, et ta pole rikastunud. Kui veksliväljajataja pole vekslit lunastanud, siis järgneb sellest, et ta on selle summa ulatuses rikastunud. Veksli loomu-

liku käigu järgi peab ta vastava summa saama selle väljatamisel. Seepärast tuleb ka presumeerida, et kuni ta pole seda ennastanud, on ta rikastunud vastava summa ulatuses. Vekslivaldurilt ei võiks nõuda, et ta peaks tõendama, et tegemist pole sõbraveksliga, vaid selle järgi on veksliväljajataja tegelikult raha saanud.

See oleks eluparatu ning ei vastaks ka veksliseaduse sisule. Ei saa ju nõuda, et vekslivaldur, kes võib-olla ei tunnegi veksliaandjat, peaks tõendama, et selle järgi on tegelikult raha saadud ning veksliaandja on vastava summa ulatuses rikastunud. See ristuks ka VS § 17 väljendatud põhimõttega, mis tahab kindlustada hääusklikule vekslivaldurile kõiki neid õigusi, mis üldse vekslit järgnevad.

Rikastumine tuleks lugeda tõendatuks, kui vekslivaldur esitab vekslit, millest näha, et seda pole lunastatud. Kui veksliaandja tahab vabaneda vastutusest säärase vekslit järgi, peab ta tõendama, et rikastumist pole olnud.

Kuigi esialgsel vaatlusel näib, et veksliaandja kui kostja peaks tõendama eitavaid asiolusid, mida kehtiv protsessiseadus ei luba, pole see ometigi nii. Eitava asiolu all ei tohi kunagi mõelda eitavas vormis esitatud fakte, vaid väidet, millega kostja abstraktselt eitab hageja taotlust. Näiteks on eitav asiolu, kui kostja tahab väita, et tal maksta pole, et hagejal puudub õigus hageda jne. Eitav fakt pole aga see, kui kostja, näiteks, väidab, et ta pole lapse eostamise ajal üldse elanud Eestis, mispärast teda ei saa pidada lapseisaks, pole vekslit järgi raha saanud, seepärast pole ka rikastunud jne. Neid ei tule pidada eitavateks asioludeks, mida protsessuaalselt pole lubatud tõendada.

Kui võladokument on koostatud nii, et see ei vasta Veksliseaduse nõuetele, ei loo säärane võladokument vekslisuhet. Säärast do-

kumendi võidakse kohelda tavalise võlakohustusena, kui pooltel oli selleks tahe. On ka mõeldav, et võladokumendi järgi, mida puuduste tõttu ei saa pidada vekslis, haigetakse õiguspäratu rikastumise alusel veksliaandjalt summat, mille ta saanud vekslil andmisel. Aga seda ei tohi segada rikastumisega, mida käsitasin äsja. Siinne rikastumine on puht tsiviilõiguslik, mis tuleb lahendada BES normide kohaselt väljaspool veksliseadust. Sedaliiki haigid aeguvad mitte enam 3 aasta möödudes, vaid 10 aasta pärast arvates rikastumise momendist. Siin võib esineda tähtaegade peatumine ja katkemine üldistel alustel, mida Veksliseadus ei tunne (VS §§ 71, 77).

## B. A k t s e p t a n t .

Käskvekslid tulevad esitada trasaadile aktseptimiseks kas tähtpäeval, kui see trassandi poolt määratud, või igal ajal kuni maksutähtpäevani (V.S. § 21,22). Näitaegvekslid tulevad esitada aktseptimiseks ühe aasta kestel arvates koostamispäevast. Trassant saab seda tähtaega kas pikendada või lühendada, indossant vaid lühendada (V.S. § 23).

Aktsepti suhtes seadus kindlat vormi ei nõua. Ainult, et see leiduks vekslil ning tast ilmneks, et aktseptant on avaldanud nõusoleku vekslile vastu võtuks. Aktsept peab olema tingimusteta. Ei saa olla aktseptis tingimusi maksmiseks. Ainult vekslisumma osaline aktsept on lubatud. Peaks aktsept sisaldama tingimusi, tuleb lugeda, et seda pole üldse olnudki. Säärane aktsept, mis ei vasta veksliseaduse sisule, on kehtetu. See ei kaasuta aktseptandile mingisuguseid kohustusi, sest seadus loeb sedaliiki aktseptmärkusi aktseptist loobumiseks (V.S. § 26). Kuid niivõrra, kui aktsept vastab veksliseaduse

sisule, on aktseptant selle eest vastutav. Mahakriipsutatud aktseptmärkused pole üldreeglina siduvad aktseptandile. Aga, kui mahakriipsutus on toimunud pärast vekslit tagasiandmist aktseptandi poolt ning seda suudetakse tõendada, on aktsept siiski kohuslik. Kui trassaat on teatanud aktseptist kirjalikult kas vekslivaldurile või mõnele teisele vekslilikohuslasele, on säärane aktsept tagasivõtmatu. Mahakriipsutamise eest ei muutu aktseptmärkus kehtetuks nende suhtes, kellele sellest on teatatud (V.S. § 29).

Aktsepti momendist alates siirdub vastutus trassaadile. Ta muutub nagu veksliaandjaks, ning vastutab samadel alustel ja tähtajal vekslit lunastamise eest nagu veksliaandja lihtveksli järgi. Vekslit mittelunastamisel on vekslivalduril õigus nõuda aktseptandilt vekslisummat, protsente, protestikulu, vekslitasu ja kulusid, mis regressi sooritamisega on seonduvad (V.S. § 28, 48, 49). Kui vekslivalduriks on trassant, on tal samasugune õigus aktseptandi suhtes nagu igal teiselgi vekslivalduril.

Endise veksliseaduse sisu järgi oli võimalus vekselte aktseptida nii enne kui ka pärast maksutäht-

päeva. Kehtiva Veksliseaduse § 21 määrab, et vekslit võidakse esitada aktseptimiseks maksutähtpäeva saabumiseni. Kuna veksliseadust tuleb kohelda kui lex specialist, kus pole lubatav laiendav tõlgendus, võiks tekkida veene, et kehtiva seaduse järgi ei saa üldse vekslit aktseptida pärast maksutähtpäeva. Kuid elulisest seisukohast lähtudes pole soovitatav sarnase vaatekoha tunnustamine. Kui, näiteks, veksel jääb protestimata, ei saaks vekslipidaja selle järgi midagi nõuda, kuigi see on aktseptitud peale maksutähtpäeva. Sel juhul ei saaks hageda trassaadilt ka õiguspäratu rikastumise alusel, sest aktsepti nagu vekslil polekski. Aga, kui säärane veksel satub hääuskliku vekslipidaja kätte, peaks V.S. § 17 alusel trassaat selle eest vastutama.

Tuleks siiski asuda seisukohale, et vekslit võidakse esitada aktseptimiseks nii enne kui ka pärast maksutähtpäeva. Juhul, kui vekslit pole protestitud mitteaktseptimiseks, kuid selle siiski aktseptib trassaat, siis vastutab ta sarnase vekslie eest 3 aasta vältel arvates maksutähtpäevast õiguspäratu rikastumise alusel (V.S. § 88). On aga veksel pro-

testitud mitteaktseptimises ja vastutajate suhtes mittelunastamises, kuid trassaat aktseptib sarnase vekslit, siis vastutab ta samadel alustel ning viisil nagu lihtveksliligi juures veksliaandja.

See seisukoht poleks vastuolus veksliseaduse sisuga. V.S. § 26 ja 29 teevad trassaadi vastutavaks aktsepti sisu eest, kui peakski esinema kõrvalekalidumisi seadusnõuetest aktseptimisel. Hääuskliku vekslilidaja ees vastutab trassaat, kes aktseptinud vekslit pärast maksutähtpäeva, samuti nagu see oleks aktseptitud enne seda. Samasugune vastutus peaks trassaadil olema ka selle vekslilidaja suhtes, kes on teadlik, et veksel on aktseptitud pärast maksutähtpäeva.

Aktseptijaid võib olla nii üks kui ka mitu. Mitme aktseptija puhul sarnaneb nende vastutus lihtveksli väljatajate vastutusega, kui neid on mitu.

Üldiselt tuleb veksel aktseptida esitamisel. Kuid trassaadil on õigus nõuda, et veksel esitatakse talle aktseptimiseks teistkordselt. Teistkordne esitamine peab toimuma järgneval päeval pärast esimest esitamist (V.S. § 24). Trassaat ei saa seda

tähtaega pikendada. Küll on see mõeldav vekslipida-  
ja soovil.

Kui trassaat kasutab mõtlemisaega vekslit akt-  
septimiseks, pole ta õigustatud nõudma, et selleks  
ajaks jääks veksel tema valdusse.

Vekslit võib väljatada nii, et maksukohaks on  
trassaadi elukoht. Kuid maksukohaks võib olla ka  
trassaadi elukohaga mitteühtiv koht. Viimasel juhul  
võib trassant vekslis ära määrata kolmanda isiku,  
kelle juures peab toimuma maksmine. Kui trassant po-  
le seda määranud, on trassaadil õigus seda määrata  
aktseptimisel. Kui aktseptant pole määranud mainitud  
isikut, eeldatakse, et aktseptant kohustub vekslit  
ise lunastama vekslismainitud maksukohal (V.S. § 27).

Juhul aga, kui veksel kuulub lunastamisele tras-  
saadi elukohas, võib ta aktseptis ära määrata koha,  
kus maksmine peab toimuma. See koht ei tohi asuda  
väljaspool maksukohte. Kui, näiteks, vekslit maksuko-  
haks on Tartu, siis võib trassaat aktseptimisel ära  
määrata täpse koha, kus lunastamine peab toimuma. See  
koht ei või asuda väljaspool Tartut.

Tähtaegade ja summa suhtes vastutab aktseptant

samal viisil ja samadel alustel nagu veksliaandja lihtveksli juures. Kõiki neid vaidlusi ja väiteid, mida võib esitada lihtveksliaandja enda kaitseks, saab esitada ka aktseptant käskveksli juures.

### C. Pealkirjutajate

#### vastutus.

#### 1. Edasiande pealkiri. Selle juriidiline loomus.

Veksli kehtivuseks ei piisa sellest, et see on täidetud kõikide nõuetavate rekvisiitidega. Et evitada kehtivust, on vaja veksel käibesse lasta. Liiklusse laskmine toimub nii, et vekslinõudja annab selle üle esimesele omandajale, kes võib seda omakorda edasi anda. Igale vekslipidajale kuulub õigus veksli omakorda edasi anda.

Tekib küsimus, mis liiki toimingute hulka arvata veksliehandmist ehk indossimist? Kas on siin tegemist tavalise cessioga, või on veksliehandmine erinev cessiost?

Teatavasti cessio juures vastutab tsendent - üleandja - tsessionäri ees vaid selle eest, et üleantav võladokument oleks õiguspärane (verum nomen esse). Kas dokumendi evija selle järgi rahuldust saab, ei

puuduta tsendenti (bonum nomen esse). Veksli edasiandja vastutus aga on teistsugune. Vekslipidaja saab nõuda igalt pealekirjutajalt, kelle allkirjad asuvad vekslipidaja allkirjadest ülalpool, nagu veksliaandjaltki tervet vekslisummat koos protsentide ja kuludega. Säärane õigus oleks võõras cessione nagu eelpool mainisin.

Saksa juristid väidavad, et vekslindossimine on sisult uue veksliloomine. Seda seisukohta pooldab prof. Piip, vene õpetlane Sersenevits jne. Nad väidavad, et pealekirjutaja vastutab samas ulatuses nagu veksliaandjagi. V.S. § 47 järgi vastutavad indossandid solidaarselt vekslilunastamise eest. Nõude esitamine ühe vekslilikohuslase vastu ei takista nõude esitamist teise vastu. Mainitud seaduse sättest järgneb, et ühe vekslilunastaja vastutus ei sõltu teise vastutusest. Veel selgemalt väljendab seda seisukohta V.S. § 7, mis määrab, et kui vekslil on isikute allkirju, kes ei kohustu nende järgi, ei avalda see mingisugust mõju teistele. Iga vekslilunastaja, nende hulgas ka indossant, vastutab iseseisvalt vekslilunastamise eest.

Vanemad seadusandlused kohtlesid edasiandepalkkirja kui tavalist tsiviilõiguslikku cessiot (võrdle Vene Senati tsiv. dep. otsus nr. 16 - 1916 a.). Seejärel pidi vekslipidaja regressiõigust teostades nõudma ainult per ordinem, mitte aga per saltum. Koheldes aga pealkirja kui uue vekslkohustuse loomist, ei või olla mingisugust takistust mõnest pealekirjutajast mööda minna regressi sooritamisel. Ka pole oluline, kui veksliandja või indossandi allkirj on võltsitud või kohustamatu. Need, kelle pealkirjad on vekslil ehtsad, vastutavad iseseisvalt, sõltumata teiste indossantide vastutusest.

Kuigi indossament on sisult uue veksli loomine, ei tohi indossandi vastutust täiesti identida veksliandja vastutusega. Veksliandja ja girandi vastutuses on rida erinevusi. Sisult uue veksli loomise all tuleb mõista vaid seda, et edasiande pealkirja tehes võtab pealekirjutaja endale iseseisva kohustuse, mis pole seondatud ega sõltu teiste pealekirjutajate kohustusest. Kuigi indossantide vahel võivad esineda säärased suhted, kus ühe vastutus sõltub teisest, ei evi see mingisugust tähtsust hääuskliku

vekslipidaja suhtes (V.S. § 17). Ainult siis on sedaliiki vaidlus mõeldav, kui vekslipidaja on teadvalt teotsenud vastutaja kahjuks veksli omandamisel.

Et indossament on iseseisev ega sõltu teiste pealekirjutajate vastutusest, seepärast pole vaja veksli indossimisel kontrollida eelpealkirjade ehtsust. Saksa Veksliseaduse § 36 on väljendatud põhimõtte, et pealekirjutaja pole koguni õigustatud kontrollima eelmiste pealkirjade ehtsust. Muidugi ei tohi mõelda, et seda ei tohi veksliomandaja indossimisel teha, kuid sellest poleks tal midagi kasu. Ühe indossandi vastutust ei suurenda ega ka vähenda see, kui mõne allkiri on kohustamatu isikule, kes selle vekslile andnud.

## 2. Pealkirjade vorm ja liigid.

Pealkirja andmisega tekib pealekirjutaja suhtes iseseisev vekslikohustus nagu veksli andmisegagi. Seepärast tuleb pealekirjutaja õigus- ja teovõime määrata samadel põhimõtetel nagu veksliandjagi õigus- ja teovõime, mida käsitasime ülal. See, kes ei saa vekslit väljatada, ei saa seda ka indossida.

Pealkirja vormi suhtes seadus erinõudeid üles ei sea. Indossimine võib toimuda igal viisil. Ainult, et see leiduks vekslil ning temast järeldaks, et tegemist on indossimisega.

Indossimine peab olema tingimusteta. Igat tingimust, millest indossimine on sõltuvaks tehtud, peetakse mittekirjutatuks. Ka osaline indossimine on kehtetu (V.S. § 12). Muidugi ei tule mõelda, et osalise indossimise puhul on edasiande pealkiri kehtetu. Kehtetu on vaid märkus, mis väljendab osalist indossimist. Pealekirjutaja vastutab nii nagu seda märkust polekski vekslil ikka terve summa ulatuses.

Kui pealkiri on läbi kriipsutatud, tuleb see kustutatuks lugeda (V.S. § 16). Juhul aga, kui läbikriipsutust soovitakse nullifitseerida, tuleb sellekohane märkus vekslile teha ning alla kirjutada. Ainult vastutamatus pealkirja puhul ei kustuta läbikriipsutus pealkirja muidu, kui selleks peab leiduma vastav märkus vekslil. Vastasel korral võiks iga vekslipidaja pealkirja mahakriipsutamise teha pealekirjutaja, kes vastutamatus pealkirjaga andis vekslile edasi, vastutavaks.

## I. Nimis- ja blankopealkiri.

Vekslit võidakse indossida nii, et indossant mainib pealkirjas isiku, kellele ta vekslit edasi annab. Säärast pealkirja nimetamegi nimispealkirjaks. Kuid, kui pealkirjas ei mainita, kellele veksel indossitakse, on tegemist blankopealkirjaga. Vekslil võib esineda korraga nii nimis- kui ka blankopealkirju. Edasiandepalkiri ehk indossament peab märgitama vekslile või vekslijatule. Väljaspool vekslit tehtud edasiandepalkirju ei saa pidada indoosseks ning need ei kaasuta ka mingisugust vastutust vekslit järgi.

Indossimisega siirduvad vekslivaldurile kõik õigused, mis vekslit võivad tuleneda. Ta võib blankopealkirja puhul täita indossamenti nii oma kui ka mõne teise isiku nimele, anda edasi veksel kas blanko- või nimispealkirjaga, anda veksel edasi, märkimata vekslile ühtegi edasiandepalkirja (V.S. §14).

Nimisindosso puhul võib esineda n.n. pealkirjutajatera katkestus. Rea katkestus esineb siis, kui indossant, kes sai vekslit nimispealkirjaga, annab

selle edasi ilma, et märgiks vekslile ühtegi edasiandepalkkirja. Säärasel korral ei saa vekslipidaja nõuda nendelt, kelle allkirjad asuvad ülalpool katkestust. Siin ei saa vekslipidajat lugeda seaduslikuks vekslivalduriks, kuna vekslit nähtub, et veksel pole siirdunud eelmise pidaja tahtel uuele omandajale. Seepärast ei saa rea katkestuse puhul teha vastutavaks vekslipidaja ees neid indossante, kelle pealkirjad asuvad ülalpool katkestust. Indossant, kes sai vekslit nimispealkirjaga, võib selle edasi anda blankoindossamendiga, märkides vekslile vaid oma nime. Blankoindossamendi puhul ei saa olla üldse rea katkestust, kuna seadus legaliseerib vekslit edasiandmist ühegi pealkirjata (V.S. § 14 p.3). Alati võib nimispealkirja muuta blankopealkirjaks ja ümberpöördult.

## II. Eripealkirjad:

### Vastutamatus-, keelu- ja järelpealkirjad.

Iga indossant, kelle allkiri on vekslil, vastutab vekslit tasumise eest. Kuid ta võib sellest vabaneda, kui vekslit edasi andes märgib pealkirja

"minu vastutuseeta" või mõne teise samasisulise väljendi. Vastutamatus pealkiri sarnaneb tavalisele tsiviilõiguslikule cessione. Siin ei vastuta indossant küll vekslil lunastamise eest, küll aga selle eest, kui veksel on maksusetu (verum nomen esse) (võrdle Senati tsiv. dep. otsus nr. 19 - 1916 a.)

Kehtiv veksliseadus expressis verbis otse ei käsita vastutamatus pealkirja tegemist vekslile, kuid indossamenti käsitavatest paragraafidest järgneb, et see on võimalik.

V.S. § 15 määratleb, et indossant vastutab vekslil aktseptimise ja lunastamise eest vaid siis, kui puudub vastupidine klausel vekslil. Seega on vastutamatus klausli sisendamine indossamenti lubatav.

Mainitud klausli lubatavus järgneks ka V.S. §17, mis omistab ainult hääusklikule vekslilipidajale kõik õigused, mis vekslit tulenevad. Kui indossament sisaldab märkust "minu vastutuseeta", siis ei saa vekslilipidaja selles olla mitteteadlik, kuna see nähtub vekslit. Ja kui ta omandab vekslit sihiga ka sellelt pealekirjutajalt hageda, kes sisendas vastava pealkirja, teotseb ta teadvalt võlglast kahjuks. Sel

juhul puuduks säärasel vekslipidajal hagiõigus (V.S. § 17, 19).

Igat vekslit, mis ei sisalda *expressis verbis* väljendatud keeldu edasiandmiseks, võidakse edasi anda. Kuid veksliandja kui ka indossant võib vasta-va märkuse sisendamisega keelata ära veksliedasiand- mise. Kui veksliandja on paigutanud vekslisse sõ- nad "indossimisõigust" või mõne teise samatähendus- lise väljendi, ei saada säärast vekslit indossida. Peaks aga kulust hoolimata indossimine toimuma, ei kaasuta see mingisugust vastutust ei veksliandjale ega ka pealekirjutajale. Vekslit, mille edasiandmi- se on keelanud veksliandja, võidakse edasi anda ta- valise tsiviilõigusliku *cessio* kaudu. (V.S. § 11). Edasiandja vastutab vaid selle eest, et üleantav veksel oleks kehtiv, kunagi aga võlasumma tasumise eest (*bonum nomen esse*).

On aga indossimiskeeld sisendatud vekslisse mõne pealkirjutaja poolt, ei võta see õigust veks- lit indossida nagu veksliandja indossimiskeelu pu- hul. Ainult indossant, kes keelas veksli edasiand- mise ei vastuta nende ees, kellele on veksel edasi

antud keelust hoolimata (V.S. § 15).

Indossimine võib toimuda ka trassaadile, trassandile ja igale teisele vekslkohuslasele. Need omakorda võivad vekslit edasi anda üldalustel (V.S. § 11). Kui trassaat vekslit üldse ei aktsepti, siis vastutab ta nagu tavalinegi indossant. Aktseptimise korral lisandub siiajuurde veel vastutus aktsepti järgi.

Normaalne veksli liiklus toimub enne tähtpäeva. Kuid on võimalik vekslit edasi anda ka pärast tähtpäeva möödumist. Pealkirjadel, mis tehtud pärast tähtpäeva möödumist, on samasugune efekt nagu enne tähtpäeva tehtud indossamendil. Kuid veksel võib indossida ka pärast protestimist mittemaksmises või pärast selleks määratud tähtaja möödumist. See pealkiri sarnaneb oma juriidiliselt loomult tavalisele tsiviilõiguslikule cessione, mis ei kaasuta indossantide suhtes vekslitõiguslikke järeelmeid. Indossant vastutab vaid selle eest, et üleantav veksel oleks seaduspärane, ei vastuta aga lunastamise eest (V.S. § 20).

Kuni vastupidist pole tõendatud, eeldatakse, et dateerimata indossament on tehtud vekslile enne protestimist või enne tähtpäeva, mis määratud protestimiseks.

### 3. R e g r e s s.

#### Regressi teostamise kord, summa, tähtajad.

Iga indossant, kelle pealkiri leidub vekslil, vastutab selle lunastamise kui ka aktseptimise eest, kui ta pole end vabastanud vastutusest vastava klausli sisendamiseга indossamenti. Pealkirjutaja, kes ta-sub vekslit, võib omakorda hageda nendelt indossantidelt, kes seisavad tema pealkirjast ülalpool. Seda õigust nimetamegi regressiks.

Varemad seadused koheldsid indossamenti kui tavalist üleandmist. Nad lubasid regressi teostada kindlas järjekorras pealkirjade ülenevas suunas (per ordinem). Vekslipidaja ei saanud mõnda oma eelnevatest vahele jätta ning suunata hagi selle vastu, kellelt ta sooviks hageda. Kehtiv veksliseadus seda ei keela. Seaduses otse väljendatakse, et hagi võidakse suunata nii mõne üksiku vastutaja vastu või kõikide vastu korraga. §he vastu hagi esitamine ei võta õigust hageda teiselt, kui pole saadud täit rahuldust (V.S. § 47).

Vekslivaldaja saab hageda regressi puhul veks-

lisummat, 6 % aastas arvates maksutähtpäevast, vekslitasu  $\frac{1}{3}$  % suuruses ja kulusid, mis seondatud protesti, teatamisega ja hagemisega V.S. § 48). Indossant, kes lunastanud vekslit, saab hageda omakorda nendelt, kelle allkirjad asuvad ülalpool, makstud summat, sellelt  $\frac{1}{3}$  % vekslitasu, 6 % aastas arvates tasumise päevast ja kulusid, mis seondatud hagemisega. Sarnane õigus on igal indossandil oma eelneva suhtes.

Kui indossandilt haigetakse käskveksli puhul seda mida pole aktseptitud, siis võib pealekirjutaja nõuda, et talle antaks vekslit tõestatud ära kiri regressi teostamiseks (V.S. § 51).

Regressi teostamise korral võib iga indossant väljatada pöördveksli, mis kuulub lunastamisele ühe eelkohuslase poolt. Pöördveksli väljatamisõigus puudub vaid siis, kui vekslil on vastav klausel, mis seda keelab (V.S. § 52).

Vekslivaldur võib hagi esitada indossantide vastu ühe aasta vältel arvates protestiakti koostamisest. On aga vekslil klausel: "regress kuludeta", siis tuleb tähtaja kulgemist arvata maksutähtpäevast.

Indossant, kes tasus vekslit, võib omakorda regressi sooritada eelneajate vastu kuna kuu kestel arvates päevast, mil ta tasus vekslit või päevast, mil ta vastu esitati hagi (V.S. § 70). Pärast mainitud tähtaegu pole lubatud hagide esitamine trassantide vahel. Veksliandjalt ja aktseptandilt võidakse hageda pärast vekslitähhtaegade kustumist veel õiguspäratu rikastumise alusel. Indossantide sel alusel hageda ei saa.

Aegumistähhtajad võivad küll katkestuda, kui esinevad olmad, mille puhul seadus näeb ette tähtaja katkemise, kuid nad ei peatu kunagi. Veksli juures ei lubata mingisuguseid seaduslikke ega kohtulikke ootepäevi, mis tavaliste võlakohustuste puhul on lubatavad (V.S. § 74).

Tähhtaja katkemise puhul evib õigusi sellest vaid see indossant, kelle suhtes esinesid olmad, mis tähtaja katkestasid. Teised indossandid ei või katkestusest mingisuguseid õigusi saavutada. Mainitud seisukohta väljendas Riigikohus ka korduvates otsustes endise veksliseaduse kehtivuse ajal (Riigikohtu ts. osak. otsus nr. 91 - 1938 a., 332 - 1938 a.).

Selleks, et indossantidelt hageda, peab veksel

olema protestitud mittemaksmises või mitteaktseptimises. Protesti pole vaja vaid siis, kui veksliaandja on märkinud vekslile klausli "regress kuludeta" või mõne teise samatähenduslise väljendi. Selle märkuse puududes peab regressiõiguse alalhoidmiseks veksel protestitama.

Protest kaasutab endaga pääle eelmainitu veel rea teisigi effekte. Protestitud vekslil järgi pole vaja hageda tavalises hagikorras, vaid siin võib kasutada kiirendatud protsessikorda - sundtäitemenetlust (Ts.Kp.Sd. § 161  $\frac{1-24}{1}$  ja 365  $\frac{1}{1}$ ). Kohus teeb sundtäiteotsuse kostjaid välja kutsumata kantseleikorras. Ka kohtulõivu võetakse vaid pooles suuruses. Edasi on kohtule obligatoorne anda hagikindlustus või eelkindlustus, kui haigetakse protestitud vekslil järgi (Ts.Kp.Sd. § 125, 595), samuti on kohtule kohuslik sel puhul kohtuotsuse eeltäitmisele lubamine (Ts.Kp.Sd. § 138, 737).

#### 4. Volituspealkiri.

Vekslist tulenevate õiguste teostamiseks on võimalik mandaat-vahekorda luua vastava indossamendi

kaudu, mida nimetatakse prokuuraindossamendiks. Kui pealkiri sisaldab väljendit: "vääringu sissenõudmiseks", "inkassoks", "volitusel" või mõnda teist märkust, millest saab välja lugeda, et indossant on tahtnud pealkirjaga luua volitusvahekorda, võib vekslivaldaja teostada kõiki õigusi, mis vekslit järgnevad (V.S. § 18). Ainult vekslit edasiandmine pealkirjaga pole lubatud muidu kui vaid volitusindossamendina.

Vastutajad, kellelt volinikud hagevad vekslit järgi, võivad esitada enda kaitseks vaid neid vastuvaidlusi ning väiteid, mida nad oleks saanud esitada indossandi enda vastu. See on ka täiesti arusaadav, sest vekslivolinik ei teosta õigusi mitte enda jaoks, vaid oma volitaja kasuks ja huves.

Vekslivolitus erineb mitmeti tavalisest tsiviilõiguslikust volitusest. Tavaline volitus kustub, kui volitaja kas sureb või minetab teovõime. Vekslivolitus ei kustu nendel puhkudel. Vekslivolinik oma juriidilise positsiooni poolest sarnaneb tavalisele indossandile. Tema vastu ei saa regressi teostada.

Juhul, kui indossamendis on klausel: "vääring pandiks" või "vääring tagatiseks" või mõni teine

samasisuline märkus, siis võib küll vekslipidaja vekslit järgi teostada kõiki õigusi, kuid vekslit indossimise puhul on pealkirjal vaid volitusindossandi efekt. Vekslitkohuslased ei saa sel juhul end kaitsta nende vaietetega, mis põhinevad nende vahendituil vahetõrgetel indossandiga. See on mõeldav vaid siis, kui vekslipidaja omandas vekslit olles in fraudem debitorum (V.S. § 19).

#### § 4. V e k s l i k ä e n d u s .

Vekslit tasumist võidakse tagada peale alla - ja pealekirjutajate veel käendusega. Käendajateks võib olla nii üks kui ka mitu isikut korraga. Sageli käendavad vekslit ka krediitasutised, et tagada vekslit suuremat käibevoimet. Krediitasutised sooritavad käendust tavaliselt tasu eest. Käendada võidakse igat vekslitosalet, kellel lasub kohustus vekslit lunastamiseks. Kuid kehtiva vekslitõiguse järgi vastutab käendaja ka sel juhul, kui ta on käendanud isikut, kes ei kohustu vekslit järgi, näiteks käendas alaealist või isikut, kelle allkiri on vekslitil võltsitud jne. (V.S. § 32). Ainult sel juhul ei vastuta käen-

daja vekslil järgi, kui käendatu vastutamatus on tingitud vorminõuetest, näiteks käendas isikut, kes vastutamatus pealkirja alusel ei vastuta vekslil tasumise eest jne.

Käendajaks võib olla isik, kes senini pole vekslilist osa võtnud, kuid käendada võib ka see, kelle allkiri juba leidub vekslil (V.S. § 30). Kuna käendusega võtab isik endale vekslilkoostuse, seepärast saab käendajaks olla vaid isik, kellel on õigus koostada vekslil järgi.

Endise veksliliseaduse järgi polnud lubatud osaline käendus. Kuigi vastav märkus leidis vekslil, ei evinud see mingisugust tähendust. Kehtiva veksliliseaduse järgi on osaline käendus legaliseeritud (V.S. § 30). Kuid seda peab käenduspealkirjas väljendama, et tegemist on osakäendusega. Juhul, kui käendaja pole käenduspealkirjas maininud, et võtab endale osakäenduse, presumeeritakse, et käendus levib kogu vekslilsummale. Käendajad vastutavad solidaarselt vekslilidaja ees terve vekslilsumma suuruses. Siin pole mõeldav, et käendajad saaksid kasutada beneficium divisionist nagu seda lubab rakendada seadus

tsiviilkohustuste man. Käendaja vastutuse suurus mõõ-  
tub käendatu vastutusega. Ta kohustub samapalju ja  
samadel alustel nagu käendatugi. Kõiki neid vaidlusi  
ja vastuväiteid, mida oleks saanud esitada käenda-  
tu, on kättesaadavad ka käendajale. Ta võib end kait-  
seda samade vahenditega ning samal viisil käendatuga.

Siin võib tõusetuda küsimus, kas vekslil on  
võimalik käendada käendajat (subfideiussio), mis ta-  
valiste tsiviilkohustuste man on võimalik. Kuigi  
veksliseadus otsesid sätteid selle kohta ei sisal-  
da, tuleks küsimus lahendada jaatavalt.

V.S. § 30 lausub, et vekslil lunastamine võib  
olla tagatud käendusega. Missugust käendusliiki ka-  
sutada, seda veksliseadus lähemalt ei säti. Seega  
teeb võimalikuks kõikide nende käendusliikide ra-  
kendamise, mida tunneb tsiviilseadus. Kui käendus  
tagab vekslil lunastamist, on see lubatav vekslisea-  
duse sisu järgi. Kuid tagantkäendust, kus käendatak-  
se käendajat, pole vekslil juures rakendatav. See ei  
taga vekslil lunastamist vekslilpidaja huves, vaid  
kindlustab käendajat. Kui selline käenduspealkiri  
peaks asenema vekslil, ei tule need vahekorrad la-

hendada mitte veksliseaduse, vaid üldtsiviilsead. alusel. Väljaspool veksliseadust tuleb lahendada regress mitme käendaja vahel, sest nende omavahelised suhted pole vekslivahekorrad. Seepärast ei saa ka neid lahendada veksliseaduse järgi.

Vekslikäenduse kohta seadus vorminõudeid üles ei sea. Ainult, et see aseneks vekslil ning oleks arusaadav, et tegemist on käendusega. Käenduspealkiri peab alla kirjutatama käendaja poolt. Kui keegi annab palja allkirja vekslil esiküljele, kuid ta ei esine ei veksliaandjana ega aktseptandina, siis loetakse sarnane pealkiri vekslikäenduseks (V.S. §31). Vekslikäenduses tuleb mainida, keda käendatakse. Vastasel korral loetakse käendus antuks veksliaandja eest. Juhul, kui on käendatud erileppega, ei kaasuta säärane käendus veksliaandja õiguslike järelduste, vaid need vahekorrad tulevad lahendada tsiviilseaduste alusel.

Käendaja juriidiline instituut kehtiva veksliseaduse sisu järgi pole päris selge. Ühelt poolt mainib veksliseadus, et vekslikäendaja vastutab samal määral nagu käendatugi (V.S. § 32). Teiselt poolt aga teeb sama paragr. lisanduse, mis loeb käendaja

vastutavaks ka sel juhul, kui käendatu ei vastuta vekslil järgi. Mida mõelda seaduse väljendi all: "ühesugusel määral tema poolt käendatava isikuga"? Kas on käendus kehtiva veksliseaduse järgi iseseisev või aktsessoorne?

Kuigi ühes paragr. on mõlemad äsjamainitud sätted väljendatud, tuleb kalduda seisukohale, et käendus kehtiva veksliseaduse järgi on iseseisev. Seda vaatekohta pooldab osa Itaalia ja Saksa õpetlasi. Nad väidavad, et veksel on abstraktne kohustus, kus vastutus ei sõltu causast, vaid järgneb vekslilist kui vormilisest dokumendist. Iga isik, kelle allkiri on vekslil, peab selle eest vastutama iseseisvalt.

Endistest vene veksliseaduse kommentaatoreist kaitses seda seisukohta ka Nolcken. Teised, nagu: Isacenko, Kaminka, Ivingmann, Blejatskin j.t. asusid aga vastupidisel vaatekohal. Nad kohtlesid vekslikäendust aktsessoorse kohustusena, mis sõltus täiesti käendetu kohustusest. Kui käendatu ei vastuta vekslil järgi, siis ei vastuta ka käendaja.

Kehtiv veksliseadus ei rakenda kumbagi vaate-

kohta puhtal kujul, kuid kaldub siiski kohtlema käendust iseseisva kohustusena. Kui käendus on iseseisev kohustus, siis tekib omakorda küsimus, kas ta vastutus sarnaneb veksliaandja või indossandi vastutusega. Sest kui käendaja vastutus on võrdne indossandi vastutusega, siis ei saaks käendajalt, kes käendas veksliaandjat, midagi nõuda, kui veksel jäi protestimata. Veksliaandja vastutus aga ei kustu, kui veksel jääb protestimata.

Näib, et kehtiv veksliseadus teeb käendaja alati vastutavaks siis, kui vekslit järgi vastutab käendatu. Tema vastutus on samasuur ning kestab sama aja nagu käendatugi vastutus. Kuid, kui käendatu vastutamatus ei nähtu vekslil, ka sel juhul vastutab käendaja hääuskliku vekslipidaja ees (V.S. § 32). Seega pakub kehtiv veksliseadus vekslipidajale rohkem õigusi, kui ta evis neid endise veksliseaduse järgi. Käendajat aga kohustab ta karmimalt endisest, tehes ta vastutavaks igal juhul, kui käendaja allkiri leidub vekslil.

Arvestades vekslit kui karmi dokumendi loomust, on sarnase seisukoha tunnustamine päris õiglane.

Vekslis tähetakse näha dokumenti, kus selle evija omab kõik õigused, mis üldse võivad vekslit järgneda. Vastutajate omavahelised suhted ei või mõjustada vekslipidaja õigusi. Vekslipidajale on tähtis, et veksel oleks täidetud vorminõuete kohaselt.

Käendaja, kes lunastab veksli, omab kõik õigused, mis vekslit võivad tuleneda, nii käendatu enda vastu kui ka kõikide nende vastu, kes vastutavad käendatu ees (V.S. § 32). Ta võib nõuda nii käendatult kui ka vastutajatelt käendatu ees makstud summat koos protsentide ja kuludega. Et veksliseadus annab käendajale kes tasus veksli, vekslit tulenevad õigused, siis tuleb asuda seisukohale, et käendaja saab vastava taotlusega esineda vastutajate vastu 6 kuu kestel arvates päevast, mil ta tasus veksli.

Käendajad, kui neid on mitu, vastutavad vekslipidaja ees solidaarselt (V.S. § 47). Nad ei saa kunagi nõuda osavastutuse rakendamist (beneficium divisionis). Ainult siis tuleb käendajalt nõuda osa, kui see on käenduspealkirjas väljendatud (V.S. § 30).

Käendajate omavahelised vahekorrad ei põhine enam vekslil. Need tulevad lahendada üldtsiviil

normide alusel väljaspool vekslit. Kuid sel juhul kui ühe indossandi käendaja hageb teise indossandi või veksliandja käendajalt, on see mõistagi ikka veksiõiguslik vahekord. Sarnast juhtu ei tohi ära segada juhuga, kus mitu käendajat, kes käendasid ühte veksiõigust, teostavad omavahel regressi. Viimane on alati ainult tsiviilõiguslik suhe, kus pole lubatud hageda sundkorras vekslit aluseks võttes.

Lõpuks tuleks käsitada küsimust, mis liiki käendus on vekslikäendus? Teatavasti tunneb tsiviilõigus tähtajalist ja lihtkäendust ehk käendust äärmiseks juhuks. Kumba käendusliiki kuulub vekslikäendus? Kas selleks, et hageda käendajalt, on vaja, et oleks haigetud käendatult või veksel protestitud käendatu vastu mittemaksmises?

Endine Vene Veksliseadus, mis kehtis kuni 1902 a., asuski viimasel seisukohal. 1902 a. ja ka meil varemkehtinud veksliseadus lahendas asja esimese seisukoha kasuks.

Kehtiv veksliseadus näib pooldavat esimest seisukohta, s.o. tähtaegset käendust.

V.S. § 32 lausub, et käendaja vastutab ühesugusel määral käendatuga. Tähendab käendaja vastutuse tekkimiseks on vaja neidsamu eeldusi ja nõudeid, mis tingivad käendajagi vastutuse. Seepärast pole vaja enne hageda käendatult ega ka protestita vekslit mittelunastamises käendatu vastu. On küllalt, kui käendatu pole õigeaegselt oma kohustust täitnud. Sellest momendist alates, kui käendatu ei tasu kohustust, avaneb võimalus hageda käendajalt. Ainult sel juhul, kui hagetakse veksliandja käendajalt, peab veksel olema protestitud mittemaksmises käendatu kui veksliandja vastu. Siin pole ka protest nõuetav spetsiaalselt selleks, et säilitada käendaja vastutust, vaid selleks, et alles hoida kõikide pealekirjutajate vastutust.

--oo0oo--